

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเองในโรงเรียนผู้ใหญ่ สายสามัญ กรุงเทพมหานคร โดยสรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญกรุงเทพมหานครในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 การวิเคราะห์ความต้องการ
- 1.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน
- 1.3 การวางแผนการเรียน
- 1.4 การแสวงหาแหล่งวิทยาการ
- 1.5 การประเมินผล

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญเกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ครูที่สอนสังคมศึกษา จำนวน 56 คน และนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 344 คน จากโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร 14 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยจัดทำเป็น 2 ฉบับคือ

ฉบับ ก. สำหรับครูสอนวิชาสังคมศึกษา

ฉบับ ข. สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
แบบสอบถามแต่ละฉบับได้แบ่งข้อคำถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
เป็นแบบสอบถามแบบตรวจคำตอบ (Check-test) โดยถามเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ฉบับ ก. ถาม 6 ข้อ ในเรื่อง เพศ อายุ วุฒิ การเข้ารับการอบรมครู
ผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่ ระดับชั้นที่สอนในภาคปกติ ประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษา

ฉบับ ข. ถาม 4 ข้อ ในเรื่อง เพศ อายุ อาชีพ และจุดมุ่งหมายในการ
ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่สาย
สามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง เป็นแบบมาตราส่วน
ประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งใช้ข้อความเหมือนกันทั้ง 2 ฉบับ โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน
ดังนี้ คือ

1. ด้านการวิเคราะห์ความต้องการ จำนวน 9 ข้อ
2. ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน จำนวน 8 ข้อ
3. ด้านการวางแผนการเรียน จำนวน 7 ข้อ
4. ด้านการแสวงหาแหล่งวิทยาการ จำนวน 9 ข้อ
5. ด้านการประเมินผล จำนวน 7 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ
ของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับครูสังคมศึกษาและทางด้านการเรียนด้วยการนำตนเองและ
ทดสอบค่าเฉลี่ย เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายด้วยการคำนวณค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 สถานภาพของครูสังคมศึกษา

กลุ่มตัวอย่างครูสอนสังคมศึกษาส่วนมากเป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.50 มีอายุระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.60 รองลงมาคืออายุ 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 25 วุฒิต่างการศึกษาส่วนมากในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 92.90 รองลงมาคือระดับปริญญาโท หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 7.10 ส่วนมากไม่เคยเข้ารับการอบรมครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 51.80 ระดับชั้นที่สอนในภาคปกติ ส่วนมากสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 44.60 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 35.70 ประสบการณ์ในการสอนวิชาสังคมศึกษาส่วนมากอยู่ระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.7 รองลงมา คือ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.10

1.2 สถานภาพของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้ใหญ่ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีจำนวนใกล้เคียงกันคือ เป็นชายร้อยละ 48.80 และเป็นหญิงร้อยละ 51.20 มีอายุระหว่าง 15-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 67.70 รองลงมาคือ 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.40 ส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 44.20 รองลงมาคือ ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 36.90 จุดมุ่งหมายในการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีจุดมุ่งหมายว่าต้องการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 65.7 รองลงมาคือ ต้องการหาความรู้เพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละ 30.20

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูสอนวิชาสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ กรุงเทพมหานคร ปรากฏผลดังนี้

2.1 ด้านการวิเคราะห์ความต้องการ ครูสอนวิชาสังคมศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก จำนวน 9 ข้อ และเมื่อได้วิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า พฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้สอนต้องมีความรู้กว้างขวาง เข้าใจ

ธรรมชาติและความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.375$) รองลงมาคือ ผู้สอนจะต้องชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ความต้องการของตนเองในการเรียน ($\bar{X} = 4.178$) มีพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกันคือ ผู้เรียนควรสรุปแนวคิดหรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความต้องการของตนเองได้ ($\bar{X} = 4.017$) "ผู้เรียนควรบอกความต้องการในการเรียนได้อย่างชัดเจน" ($\bar{X} = 3.982$) "การเรียนควรเริ่มต้นจากความต้องการของผู้เรียนเป็นอันดับแรก" ($\bar{X} = 3.964$) "ผู้เรียนควรอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการเรียนของตนเองกับสมาชิกอื่น" ($\bar{X} = 3.964$) "ผู้สอนต้องให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความต้องการของตนเองในการเรียน" ($\bar{X} = 3.892$) "ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดความต้องการในการเรียน" ($\bar{X} = 3.714$) "ผู้เรียนควรเป็นผู้จัดลำดับความต้องการในการเรียนด้วยตนเอง" ($\bar{X} = 3.696$)

ในทำนองเดียวกันนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในด้านการวิเคราะห์ความต้องการ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ เช่นเดียวกับครูสอนวิชาสังคมศึกษา และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้สอนต้องมีความรู้กว้างขวาง เข้าใจธรรมชาติและ ความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.441$) รองลงมาคือ การเรียนควรเริ่มต้นจากความต้องการของผู้เรียนเป็นอันดับแรก ($\bar{X} = 4.241$) มีพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกันคือ ผู้สอนจะต้องชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ความต้องการของตนเองในการเรียน ($\bar{X} = 4.220$) "ผู้เรียนควรอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการเรียนของตนเองกับสมาชิกอื่น" ($\bar{X} = 4.171$) "ผู้สอนต้องให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความต้องการของตนเองในการเรียน" ($\bar{X} = 4.058$) "ผู้เรียนควรบอกความต้องการในการเรียนได้อย่างชัดเจน" ($\bar{X} = 4.029$) "ผู้เรียนควรสรุปแนวคิดหรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความต้องการของตนเองได้" ($\bar{X} = 3.845$) "ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดความต้องการในการเรียน" ($\bar{X} = 3.741$) "ผู้เรียนควรเป็นผู้จัดลำดับความต้องการในการเรียนด้วยตนเอง" ($\bar{X} = 3.462$)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ด้านการวิเคราะห์ความต้องการ ปรากฏว่า ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 8 ข้อ ยกเว้นในเรื่อง

การเรียนควรเริ่มต้นจากความต้องการของผู้เรียนเป็นอันดับแรก โดยครูและนักศึกษาผู้ใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ครูมีความคิดเห็นในเรื่องการเรียนควรเริ่มต้นจากความต้องการของผู้เรียนเป็นอันดับแรก อยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ แต่นักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกว่าครู

2.2 ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ครูสอนวิชาสังคมศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากจำนวน 8 ข้อ และเมื่อได้วิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมการเรียนการสอนที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นความจำเป็นของการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ($\bar{X} = 4.214$) รองลงมาคือ ผู้เรียนควรอธิบายจุดมุ่งหมายในการเรียนได้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.928$) มีพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกัน คือ ผู้เรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายที่สามารถปฏิบัติได้จริง ($\bar{X} = 3.910$) "ผู้เรียนควรจัดอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการเรียนที่ผู้เรียนสร้างขึ้น" ($\bar{X} = 3.857$) "ผู้เรียนควรให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียน" ($\bar{X} = 3.839$) "ผู้เรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนที่สามารถวัดได้" ($\bar{X} = 3.767$) "ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียน" ($\bar{X} = 3.750$) "ผู้สอนร่วมกับผู้เรียนช่วยกันกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน" ($\bar{X} = 3.535$)

ในทำนองเดียวกันนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนอยู่ระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ เช่นเดียวกับครูสอนวิชาสังคมศึกษา และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่าพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นความจำเป็นของการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ($\bar{X} = 4.136$) มีพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกัน คือ ผู้เรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายที่สามารถปฏิบัติได้จริง ($\bar{X} = 4.040$) "ผู้เรียนควรจัดอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการเรียนที่ผู้เรียนสร้างขึ้น" ($\bar{X} = 3.898$) "ผู้เรียนควรอธิบายจุดมุ่งหมายในการเรียนได้อย่างชัดเจน" ($\bar{X} = 3.880$) "ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียน" ($\bar{X} = 3.848$) "ผู้เรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนที่สามารถวัดได้" ($\bar{X} = 3.845$) "ผู้สอนร่วมกับผู้เรียนช่วยกันกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน" ($\bar{X} = 3.767$)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียน ด้วยการนำตนเอง ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนปรากฏว่าครูและนักศึกษาผู้ใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 7 ข้อ ยกเว้น ในเรื่องผู้เรียนควรร่วมมือให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียน โดยครูและนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ครูมีความคิดเห็นในเรื่องผู้เรียนควรร่วมมือให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการกำหนด จุดมุ่งหมายของการเรียน อยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยกว่านักศึกษาผู้ใหญ่แต่ นักศึกษาผู้ใหญ่มีความ คิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกว่าครู

2.3 ด้านการวางแผนการเรียน ครูสอนวิชาสังคมศึกษามีความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก จำนวน 7 ข้อ และเมื่อได้วิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า พฤติกรรมการ เรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนควรชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผน การเรียน ($\bar{X} = 4.178$) รองลงมาคือ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนโดย ยึดความต้องการและจุดมุ่งหมายของการเรียนเป็นหลัก ($\bar{X} = 3.982$) มีพฤติกรรมการเรียน การสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกัน คือ ผู้สอนควรให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการเรียน ในบางโอกาสที่ผู้เรียนต้องการ ($\bar{X} = 3.964$) "ผู้เรียนควรทำแผนภูมิการวางแผนการเรียน ของตนเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า" ($\bar{X} = 3.928$) "ผู้สอนและผู้เรียนควรร่วมกันวางแผน การเรียนอย่างต่อเนื่อง" ($\bar{X} = 3.892$) "ผู้เรียนควรจัดสนทนา อภิปราย เกี่ยวกับการ วางแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพดี" ($\bar{X} = 3.839$) "ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในเรื่องการวางแผนการเรียน

ในทำนองเดียวกันนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนด้วยการ นำตนเอง ในด้านการวางแผนการเรียน อยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ เช่นเดียวกับครูสอน วิชาสังคมศึกษา และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ผู้สอนควรชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนการเรียน ($\bar{X} = 4.404$) รองลงมา คือ ผู้สอนควรให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนของผู้เรียนในบางโอกาส ที่ผู้เรียนต้องการ ($\bar{X} = 4.267$) มีพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกัน คือ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนโดยยึดความต้องการและจุดมุ่งหมายของการเรียน เป็นหลัก ($\bar{X} = 4.148$) "ผู้สอนและผู้เรียนควรร่วมกันวางแผนการเรียนอย่างต่อเนื่อง"

($\bar{X} = 4.081$) "ผู้เรียนควรจัดสรรเวลา อภิปราย เกี่ยวกับการวางแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพดี" ($\bar{X} = 4.078$) "ผู้เรียนควรทำแผนภูมิการวางแผนการเรียนของตนเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า" ($\bar{X} = 4.040$) "ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องการวางแผนการเรียน" ($\bar{X} = 3.985$)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียน ด้วยการนำตนเอง ด้านการวางแผนการเรียน ปรากฏว่า ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ข้อ ยกเว้นในเรื่อง ผู้สอนควรชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนการเรียน และในเรื่องผู้เรียนควรจัดสรรเวลา อภิปราย เกี่ยวกับการวางแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพดี โดยครูและนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ครูมีความคิดเห็นในเรื่องผู้สอนควรชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนการเรียนและในเรื่องผู้เรียนควรจัดสรรเวลา อภิปราย เกี่ยวกับการวางแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพดี อยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ แต่นักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกว่าครู นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมการเรียนการสอนที่ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกจำนวน 1 ข้อ คือ ผู้สอนควรให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการเรียน ในบางโอกาสที่ผู้เรียนต้องการ โดยครูมีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ แต่นักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกว่าครู

2.4 ด้านการแสวงหาแหล่งวิทยาการ ครูสอนวิชาสังคมศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก จำนวน 9 ข้อ และเมื่อได้วิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนควรชี้แนะเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการ ให้ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.178$) รองลงมา คือ ผู้เรียนควรฝึกทักษะการอ่านเพื่อใช้แสวงหา วิทยาการ ($\bar{X} = 4.160$) มีพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกัน คือ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันหาวิธีการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.125$) "ผู้เรียนควรฝึกทักษะการตั้งคำถาม เพื่อใช้เป็นประโยชน์" ($\bar{X} = 4.125$) "ผู้เรียนควรนำประสบการณ์ที่มีคุณค่าของตนเองมาใช้เป็นแหล่งวิทยาการ" ($\bar{X} = 4.071$) "ผู้สอนควรร่วมมือกับผู้เรียนสำรวจแหล่งวิทยาการที่มีอยู่ในท้องถิ่น" ($\bar{X} = 4.071$) "ผู้เรียนควรช่วยเหลือ

ซึ่งกันและกันในการแสวงหาแหล่งวิทยาการที่เป็นประโยชน์" ($\bar{X} = 4.071$) "ผู้เรียนควรจัด
อภิปรายเกี่ยวกับการแสวงหาแหล่งวิทยาการ" ($\bar{X} = 3.946$) "ผู้เรียนควรเป็นผู้กำหนด
แหล่งวิทยาการที่ใช้เป็นประโยชน์ได้ด้วยตนเอง" ($\bar{X} = 3.732$)

ในทำนองเดียวกันนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนด้วยการ
นำตนเอง ด้านการแสวงหาแหล่งวิทยาการ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ เช่นเดียวกับครู
สอนวิชาสังคมศึกษา และเมื่อได้วิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า พฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่า
เฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันหาวิธีการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนรู้
($\bar{X} = 4.229$) รองลงมาคือ ผู้เรียนควรช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแสวงหาแหล่งวิทยาการ
ที่เป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.215$) มีพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกัน คือ
ผู้สอนควรชี้แนะเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการให้ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.209$) "ผู้เรียนควรฝึกทักษะการอ่าน
เพื่อใช้แสวงหาวิทยาการ" ($\bar{X} = 4.064$) "ผู้เรียนควรนำประสบการณ์ที่มีคุณค่าของตนเอง
มาใช้เป็นแหล่งวิทยาการ" ($\bar{X} = 4.020$) "ผู้เรียนควรฝึกทักษะการตั้งคำถาม เพื่อใช้เป็น
ประโยชน์" ($\bar{X} = 4.005$) "ผู้เรียนควรจัดอภิปรายเกี่ยวกับการแสวงหาแหล่งวิทยาการ"
($\bar{X} = 3.883$) "ผู้สอนควรร่วมมือกับผู้เรียนสำรวจแหล่งวิทยาการที่มีอยู่ในท้องถิ่น"
($\bar{X} = 3.883$) "ผู้เรียนควรเป็นผู้กำหนดแหล่งวิทยาการที่ใช้ประโยชน์ได้ด้วยตนเอง"
($\bar{X} = 3.718$)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียน
ด้วยการนำตนเอง ด้านการแสวงหาแหล่งวิทยาการ ปรากฏว่า ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่มีความ
คิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

2.5 ด้านการประเมินผล ครูสอนวิชาสังคมศึกษามีความคิดเห็นอยู่ใน
ระดับเห็นด้วยมาก จำนวน 6 ข้อ เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ และเมื่อ
ได้วิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า พฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนควร
ชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการประเมินผลการเรียนโดยผู้สอนและผู้เรียน ($\bar{X} = 4.053$)
รองลงมาคือผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการเรียนด้วยการนำตนเองมากกว่าการเรียนเพื่อการสอบ
($\bar{X} = 3.928$) มีพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกัน คือ การประเมินผล
การเรียนควรเป็นรายบุคคลโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ($\bar{X} = 3.910$)

"ผู้เรียนควรจัดอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนของตนเองกับสมาชิกผู้อื่น" ($\bar{X} = 3.875$) "ผู้สอนควรให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลในบางโอกาสที่ผู้เรียนต้องการ" ($\bar{X} = 3.750$) "ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนและดำเนินการประเมินผลการเรียน" ($\bar{X} = 3.714$) ส่วนพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ "ผู้สอนกับผู้เรียนควรร่วมกันสร้างเกณฑ์และจัดทำแบบฟอร์มการประเมินผลการเรียน" ($\bar{X} = 3.482$)

ในทำนองเดียวกันนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในด้านการประเมินผล อยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ และเมื่อได้วิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่าพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการเรียนด้วยการนำตนเองมากกว่าการเรียนเพื่อทดสอบ ($\bar{X} = 4.101$) รองลงมาคือ ผู้สอนควรให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลในบางโอกาสที่ผู้เรียนต้องการ ($\bar{X} = 4.075$) มีพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกัน คือ ผู้สอนควรชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการประเมินผลการเรียนโดยผู้สอนและผู้เรียน ($\bar{X} = 4.061$) "การประเมินผลการเรียนควรเป็นรายบุคคล โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล" ($\bar{X} = 3.898$) "ผู้เรียนควรจัดอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนของตนเองกับสมาชิกผู้อื่น" ($\bar{X} = 3.854$) "ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนและดำเนินการประเมินผลการเรียน" ($\bar{X} = 3.782$) "ผู้สอนกับผู้เรียนควรร่วมกันสร้างเกณฑ์และจัดทำแบบฟอร์มการประเมินผลการเรียน" ($\bar{X} = 3.755$)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ด้านการประเมินผล ปรากฏว่าครูและนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ข้อ ยกเว้นในเรื่องผู้สอนกับผู้เรียนควรร่วมกันสร้างเกณฑ์และจัดทำแบบฟอร์มการประเมินผลการเรียน โดยครูและนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ครูมีความคิดเห็นในเรื่อง ผู้สอนกับผู้เรียนควรร่วมกันสร้างเกณฑ์และจัดทำแบบฟอร์มการประเมินผลการเรียน อยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ แต่นักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกว่าครู นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนที่ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อีกจำนวน 1 ข้อ คือ ผู้สอนควรให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลในบางโอกาสที่ผู้เรียนต้องการ โดยครูมีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ แต่นักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกว่าครู

2.6 ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ทั้ง 5 ด้าน เมื่อได้วิเคราะห์สรุปรวมครูสังคมศึกษาได้เห็นด้วยอย่างมากกับวิธีการเรียนด้วยการนำตนเอง ทุกด้าน และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่าการแสวงหาแหล่งวิทยาการ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.053$) รองลงมา คือ การวิเคราะห์ความต้องการ ($\bar{X} = 3.976$) การวางแผนการเรียน ($\bar{X} = 3.946$) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ($\bar{X} = 3.850$) และการประเมินผล ($\bar{X} = 3.816$) ตามลำดับ

ในทำนองเดียวกันนักศึกษาผู้ใหญ่ได้เห็นด้วยอย่างมากกับวิธีการเรียนด้วยการนำตนเอง ทุกด้าน และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่าการวางแผนการเรียน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.143$) รองลงมา คือ การแสวงหาแหล่งวิทยาการ ($\bar{X} = 4.025$) การวิเคราะห์ความต้องการ ($\bar{X} = 4.023$) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ($\bar{X} = 3.961$) และการประเมินผล ($\bar{X} = 3.932$) ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นครูและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ทั้ง 5 ด้าน ปรากฏว่าครูและนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ด้าน ยกเว้นด้านการวางแผนการเรียน ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ครูมีความคิดเห็นในด้านการวางแผนการเรียนอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ แต่นักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกว่าครู

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้อภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเองในด้านการวิเคราะห์ความต้องการ พบว่าครูสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับการวิเคราะห์ความต้องการทุกประเด็น โดยมีประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้สอนต้องมีความรู้ กว้างขวาง เข้าใจธรรมชาติและความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.375$) ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนนักศึกษาผู้ใหญ่ทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นครูผู้มีความรู้ ความเข้าใจในตัวผู้เรียน เป็นหลักเบื้องต้น ก่อนที่จะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกมลวรรณ มงคลศิริ (2529: 100) ที่พบว่า ครูที่สอนนักศึกษาผู้ใหญ่จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียน โดยไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่สอนโดยตรง เพียงแต่คอยช่วยเหลือ แนะนำ กระตุ้น ให้กำลังใจ ทำหน้าที่ประสานงาน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และชี้แนะแหล่งความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้เรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ และตรงกับความคิดเห็นของ สุนทร โคตรบรรเทา (2530: 49) ที่กล่าวว่า "ถ้าครูไม่มีความรู้ ความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว อาจทำให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดปัญหาขึ้นได้" ดังนั้นครูผู้สอนนักศึกษาผู้ใหญ่จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาและหลักการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่เป็นสำคัญ

1.1 ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษา เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเองในด้านการวิเคราะห์ความต้องการ พบว่านักศึกษา โดยส่วนรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับการวิเคราะห์ความต้องการทุกประเด็น โดยมีประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้สอนต้องมีความรู้กว้างขวาง เข้าใจธรรมชาติและความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.441$) ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาส่วนมากเป็นผู้ใหญ่ที่มีความคิดอิสระ เป็นผู้มีความประสงค์ที่มีคุณค่ายิ่งในการดำเนินชีวิต จึงต้องการครูผู้สอนที่มีความรู้กว้างขวาง เข้าใจในตัวผู้เรียนเป็นอย่างดี ซึ่งตรงกับรายงานการสังเกตของ เฮนรี (Henry 1969: 13) ซึ่งกล่าวว่า "ผู้เรียนต้องการความรัก ความเข้าใจจากครুরวมทั้งการยอมรับและความเป็นอิสระมากกว่าคำสอนของครู" นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ คาร์ล โรเจอร์ (Carl Roger, 1969: 157-164) ที่กล่าวถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ความคิดกับความรู้สึก ท่าทีที่มีต่อกัน ตลอดจนเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ ควรได้รับความสนใจ และให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการเน้นทางวิชาการ จากผลการวิจัยในประเด็นนี้

ทำให้ทราบว่า ไม่ว่าบุคคลมีฐานะ เป็นผู้สอนหรือผู้เรียนก็มีความคิดเห็นสอดคล้องใกล้เคียงกัน สำหรับความคิดเห็นของนักศึกษาในด้านการวิเคราะห์ความต้องการ ยังมีประเด็นที่น่าสนใจ และมีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ การเรียนควรเริ่มต้นจากความต้องการของผู้เรียนเป็นอันดับแรก ($\bar{X} = 4.241$) นักศึกษาส่วนมากมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากซึ่งตรงกับแนวคิดของสมคิด อิศระวัฒน์ (2532: 77) ที่กล่าวว่า "ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ตนจะเรียนคืออะไร รู้ว่าทักษะและข้อมูลที่ต้องการ หรือจำเป็นต้องใช้อะไรบ้าง ผู้เรียนต้องเป็นผู้ตระหนักในความต้องการของตนเอง" และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมเกียรติ อักษรกวน (2531: 103) ที่พบว่า มนุษย์ทุกคนต้องการจะทำหรือคิดโดยอิสระด้วยตนเอง มนุษย์ทุกคนต้องการความเป็นใหญ่ในตนเองไม่ฟังใครและมีความเป็นไท คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตคือ คนที่สามารถทำตามความต้องการอย่างมีความสุข

1.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ด้านการวิเคราะห์ความต้องการพบว่าครูและนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 8 ข้อ ยกเว้น 1 ข้อ ที่พบว่าครูและนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การเรียนควรเริ่มต้นจากความต้องการของผู้เรียนเป็นอันดับแรก โดยค่าเฉลี่ยของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.241$) ซึ่งจัดอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของครู ($\bar{X} = 3.964$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักศึกษาเห็นความสำคัญของการเรียนควรเริ่มต้นจากความต้องการของผู้เรียนเป็นอันดับแรกมากกว่าครู ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจลักษณะของนักเรียนผู้ใหญ่ในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เช่น แรงจูงใจ เจตคติ มโนภาพแห่งตน ฯลฯ ในทางตรงกันข้ามนักศึกษาเห็นความสำคัญในเรื่องการให้ผู้เรียนได้รู้จักวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง โดยการเรียนควรเริ่มต้นจากความต้องการของผู้เรียนเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุญเลิศ มาแสง และคณะ (2525: 174) ที่พบว่า ชั้นพื้นฐานเกี่ยวกับความคิดรวบยอดของผู้เรียนในเรื่องความต้องการของผู้เรียนควรจัดเป็นอันดับแรกของการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษา เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน พบว่าครูสังคัมศึกษาโดยส่วนรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากกับการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนทุกประเด็น โดยมีประเด็นที่ได้

ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ "ผู้สอนชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นความจำเป็นของการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน" ($\bar{X} = 4.214$) ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนเห็นคุณค่าของการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจและเห็นความจำเป็นของการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน โดยครูทำหน้าที่ชี้แนะ และให้คำปรึกษา แต่มิใช่ทำหน้าที่สอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มัลคัม โนลส์ (Knowles 1976: 14) ที่กล่าวว่า "บทบาทของครู คือ ผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ ถึงแม้ว่าครูจะไม่ได้เป็นผู้กำหนดเนื้อหาให้ผู้เรียนโดยตรงว่าผู้เรียนจะต้องเรียนอย่างนี้ อย่างนั้น แต่อย่างไรก็ดีในการที่ให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยการนำตนเองก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องให้ครูเป็นผู้ชี้แจงเกี่ยวกับการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนของวิชาว่าต้องการให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ใหญ่ อะไรบ้าง"

2.1 ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษา เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน พบว่านักศึกษาโดยส่วนรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนทุกประเด็น โดยมีประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้สอนชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นความจำเป็นของการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ($\bar{X} = 4.270$) ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาผู้ใหญ่มากส่วนใหญ่มองเห็นว่าคุณครูควรเป็นบุคคลสำคัญที่ชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นความจำเป็นของการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของสุนทร โคตรบรรเทา (2530: 61) "ครูผู้สอนผู้ใหญ่ ทำหน้าที่แนะนำอำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนได้ โดยทำหน้าที่เป็นวิทยากร ส่งเสริมชี้แจงให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนของตนเอง"

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนพบว่าครูและนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 7 ข้อ ยกเว้น 1 ข้อ ที่พบว่าครูและนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 คือ ผู้เรียนควรให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน โดยค่าเฉลี่ยของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.136$) ซึ่งจัดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของครู ($\bar{X} = 3.839$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักศึกษาผู้ใหญ่มากต้องการความร่วมมือในการเรียนจากเพื่อน ๆ นักศึกษาด้วยกันมาก ทั้งนี้นักศึกษาอาจเกิดความรู้สึกวิตกกังวล กลัว หรือ

ไม่มั่นใจในการเรียนโดยปราศจากความช่วยเหลือของเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรหมณี เจนจิต (2528: 224) ที่พบว่า ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ นั้น มักจะเกิดความคับข้องใจ ไม่แน่ใจว่าตนเองจะเรียนรู้ได้ ดังนั้น จึงมักอาศัยเพื่อนในกลุ่ม เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ชี้แนะแนวทาง ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ลิน ออร์โน และคณะ (Lyn Corno and Others 1980: 123) ที่พบว่า การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีผลทำให้ผู้เรียนเริ่มแสวงหาความต้องการของตัวเอง ผู้เรียนจึงเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนการสอน

3. ความคิดเห็นของครูสังคมนศึกษาเกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในด้านการวางแผนการเรียน พบว่าครูสังคมนศึกษาโดยส่วนรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับการวางแผนการเรียนทุกประเด็น โดยมีประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้สอนควรชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนการเรียน ($\bar{X} = 4.178$) ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอน นักศึกษาผู้ใหญ่ทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนการเรียน เพื่อที่จะให้กระบวนการเรียนการสอน เกิดประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ครูผู้สอนจึงต้องมีหน้าที่ชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการวางแผนการเรียน โดยให้คำปรึกษาและชี้แนะ เท่านั้น ไม่ได้ทำหน้าที่สอน ซึ่งตรงกับความคิดของ เขียวศรี วิวิษลิริ (2527: 160-163) ได้กล่าวถึง ลักษณะของ นักศึกษาผู้ใหญ่ทั่วไปว่ามีความแตกต่างระหว่างบุคคลมากมายหลายแบบ ชอบการแนะนำ ชี้แจง มากกว่าถูกสอน ต้องการที่จะตนเองมากกว่าให้ผู้อื่นบงการ เป็นต้น ดังนั้นในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ จึงเป็นที่ยอมรับกันว่า ครูจะต้องมีบทบาทให้คำปรึกษาชี้แนะ หรือ เป็นพี่เลี้ยงให้แก่ผู้เรียนเท่านั้น

3.1 ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในด้านการวางแผนการเรียน พบว่านักศึกษา โดยส่วนรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากกับการวางแผนการเรียนทุกประเด็น โดยมีประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ย ได้แก่ ผู้สอนควรชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนการเรียน ($\bar{X} = 4.404$) ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนเห็นความสำคัญของการวางแผนการเรียน เป็นอันดับแรกซึ่งมีส่วนสำคัญทำให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนตามความต้องการโดยครูเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในการชี้แนะและให้คำปรึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถติดต่ออย่างมีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างฉลาด ซึ่งตรงกับความคิดของ คาร์ล โรเจอร์ (Carl Roger 1969: 164-166) ได้กล่าวถึงบทบาทของครู

ผู้สอนแนวใหม่ว่ามีใช่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หรือเป็นผู้นำ ควบคุมการเรียน แต่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน โดยมุ่งที่ผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ ในบทบาทนี้ผู้สอนจะต้องรู้จักผู้เรียน เข้าใจผู้เรียน วางแผนการเรียนร่วมกัน พร้อมกับการดำเนินการสอนและปรับปรุงการเรียน การสอนได้

3.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ด้านการวางแผนการเรียนพบว่าครูและนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ข้อ ยกเว้น 3 ข้อ ที่พบว่าครูและนักศึกษาผู้ใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 ข้อ และความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ข้อ ตามลำดับดังนี้คือ ผู้สอนควรให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนของผู้เรียนใน บางโอกาสที่ผู้เรียนต้องการ โดยค่าเฉลี่ยของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.267$) ซึ่งจัดอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของครู ($\bar{X} = 3.964$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ สามารถวางแผนการเรียนได้ตามความต้องการ ของตนเอง และต้องการคำปรึกษา แนะนำ จากผู้สอนในบางโอกาสเท่านั้น ซึ่งตรงกับ ความคิดของเชิธรศรี วิวิธสิริ (2527: 131-132) ที่ว่า "ทุกคนปรารถนาที่จะได้รับการ ยอมรับ มีเกียรติ มีชื่อเสียง หรือต้องการที่จะเห็นคุณค่าและความสามารถของตนเอง"

ส่วนในประเด็นที่ว่าผู้สอนควรชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผน การเรียน โดยค่าเฉลี่ยของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.404$) ซึ่งจัดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสูง กว่าค่าเฉลี่ยของครู ($\bar{X} = 4.178$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักศึกษาเห็นด้วยว่า "ผู้สอนควรชี้แจง ให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนการเรียน" มากกว่าครู ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาต้อง การได้รับคำแนะนำจากครูผู้สอนเพื่อให้สามารถวางแผนการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกมลวรรณ มงคลศิริ (2529: 77) ที่พบว่าโดยธรรมชาติแล้ว ผู้ใหญ่จะมองตนเองในลักษณะที่จะต้องให้ความคุ้มครองและรับผิดชอบผู้อื่น ต้องการการยอมรับ จากสังคม ต้องการความเคารพ อยากยืนอยู่บนขาของตนเอง และจะมีปฏิกริยาต่อต้าน คัดค้าน เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกดูถูกหรือทำให้เสียหน้า จึงทำให้บทบาทครูควรมีลักษณะ เป็น ที่ปรึกษาและให้คำแนะนำเท่านั้น

และอีกประเด็นหนึ่งคือ ผู้เรียนควรจัดสรรเวลา อภิปราย เกี่ยวกับการวางแผน การเรียนที่มีประสิทธิภาพดี โดยค่าเฉลี่ยของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.078$) ซึ่งจัดอยู่ในระดับเห็น ด้วยมาก ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของครู ($\bar{X} = 3.839$) ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า กิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีการสนทนา อภิปราย จะทำให้การวางแผนการเรียนมี ประสิทธิภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิบูลย์ลักษณ์ ทองเชื้อ (2530: 115) ที่กล่าวว่า สภาพและลักษณะการเรียนการสอนการศึกษาผู้ใหญ่พบว่าส่วนมากมักจะอภิปรายโดยทั่วไปมากกว่า จะกระทำโดยวิธีอื่น ๆ เช่น การบรรยาย การตอบคำถาม ฯลฯ

4. ความคิดเห็นของครูสังคมนตรีเกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในด้าน การแสวงหาแหล่งวิทยาการพบว่าครูสังคมนตรีโดยส่วนรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย มากกับการแสวงหาแหล่งวิทยาการทุกประเด็น โดยมีประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้สอน ควรชี้แนะเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการให้ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.178$) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ หุสดี อัจฉริย (2529: 114) ที่พบว่าครูควรเป็นผู้ชี้แนะเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยาการ ชุมชนประเภทต่าง ๆ ประกอบการเรียนและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอนันต์ ศรีอนันต์ (2531: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ความต้องการของนักศึกษาอย่างหนึ่ง คือ ต้องการให้ครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการเสนอแนะ ชี้แนะ ชี้แนะในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่ม มีความสามารถหา วิธีการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

นอกจากนี้ยังมีอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจและมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ "ผู้เรียน ควรฝึกทักษะการอ่าน เพื่อใช้แสวงหาวิทยาการ ($\bar{X} = 4.160$) ซึ่งสอดคล้องกับ จุดประสงค์ของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530 ข้อ 6 (2530: 9) ที่กล่าวว่า "เพื่อให้เข้าใจและสามารถวิเคราะห์เรื่องราวที่ ได้อ่าน จากบุคคลหรือจากสื่อมวลชนอันจะทำให้เกิดวิจาร์ณญาณ" และตรงกับความคิดเห็น ของตรีศิลป์ บุญขจร (2526: 681) ที่กล่าวว่า "ปัจจุบันการอ่าน มีความจำเป็นต่อการ ดำเนินชีวิตมากกว่ายุคที่ผ่านมาและเป็นวิธีการที่ดีที่สุดวิธีการหนึ่งในการติดตามเหตุการณ์ และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่ละเอียดรอบด้านมากกว่าการรับสารจากสื่อมวลชนอื่น ๆ และ ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทรงพรพรมม วายโสภา (2531: 106) ที่พบว่า ครูสังคมนตรีควรฝึกฝนให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านควบคู่ไปกับการพัฒนาความรู้ ความคิด และค่านิยมในการเรียนการสอนสังคมนตรี

4.1 ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษา เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ด้านการแสวงหาแหล่งวิทยาการ พบว่านักศึกษาโดยส่วนรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วย มากกับการแสวงหาแหล่งวิทยาการทุกประเด็น โดยมีประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันหาวิธีการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.229$) ซึ่งตรงกับความคิดของสมบุรณ์ ศาลยาชีวิน (2526: 233-234) ได้กล่าวไว้ว่า ครูต้องรู้จัก คิดหาวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยครูอาจจะทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ ทำหน้าที่ เป็นแหล่งวิทยาการ เป็นผู้จัดหาแนะนำแหล่งข้อมูลความรู้ที่มีอยู่ในเนื้อหาสาระที่สอน

4.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาและนักศึกษา เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ด้านการแสวงหาแหล่งวิทยาการ พบว่า ครูและนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อกระทง

5. ความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษา เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในด้าน การประเมินผล พบว่าครูสังคัมศึกษาโดยส่วนรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากกับการ ประเมินผลทุกประเด็น โดยมีประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้สอนควรชี้แจงให้เห็นถึงความ สำคัญของการประเมินผลการเรียนโดยผู้สอนและผู้เรียน" ($\bar{X} = 4.053$) ซึ่งตรงกับความคิด ของ โนลส์, โรเจอร์ และ ทฟ (อ้างถึงใน อุ่นตา นพคุณ 2527: 90) ที่เน้นความสัมพันธ์ ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในลักษณะที่ผู้สอนจะต้องทำหน้าที่ส่งเสริมช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ ในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ การวางแผนการเรียนตลอดจนกระทั่งการประเมินผลการเรียน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กมลวรรณ มงคลศิริ (2529: 97) ที่พบว่า ในการประเมินผลการเรียนครูผู้สอนควรเปิด โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประเมินผลการเรียนรู้ ขณะเดียวกันผู้เรียนก็ยึดผู้สอน เป็นแหล่งความรู้ ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำ

5.1 ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษา เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ในด้านการประเมินผล พบว่านักศึกษา โดยส่วนรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก กับการประเมินผลการเรียนทุกประเด็น โดยมีประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้สอนควร ให้ความสำคัญกับการเรียนด้วยการนำตนเองมากกว่าการเรียนเพื่อการสอบ ($\bar{X} = 4.101$) ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับกระบวนการเรียนด้วยการนำตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการ ใหม่ที่นักศึกษาคิดว่ามีประโยชน์มากกว่าเรียนโดยเน้นการสอบซึ่งครูผู้สอนนักศึกษาผู้ใหญ่สาย

สามัญส่วนมากมักปฏิบัติต่อนักศึกษา โดยเน้นวิธีการเรียนการสอนตามบทเรียน และประเมินผลตามเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนด้วยการนำตนเองได้ยาก ซึ่งตรงกับความคิดของ สมคิด อิศระวัฒน์ (2532: 77) ที่กล่าวว่า "การเรียนด้วยการนำตนเองเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก หากผู้ดำเนินการยังผูกติดกับระเบียบ การวัดผล การจัดชั้นเรียน ตารางการเรียน เป็นต้น" นอกจากนี้ยังตรงกับความคิดของ อุ่นตา นพคุณ (2523: 66) ที่กล่าวว่า " การศึกษานั้นจะต้อง ช่วยให้ผู้บุคคลพัฒนาตนเอง รู้จักที่จะกำหนดชีวิตของตนเอง เพื่อให้ได้ชีวิตที่มีคุณภาพ"

5.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเอง ด้านการประเมินผลพบว่า ครูและนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ข้อ ยกเว้น 2 ข้อ ที่พบว่าครูและนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ คือ ผู้สอนควรให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลในบางโอกาสที่ผู้เรียนต้องการ โดยค่าเฉลี่ยของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.075$) ซึ่งจัดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของครู ($\bar{X} = 3.750$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่ยังคงให้ความไว้วางใจครู เมื่อเกิดปัญหาต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับการประเมินผล ครูจะเป็นผู้มีบทบาทให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เรียนให้เกิดความกระจ่างชัดเจนขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ โนลส์ (Knowles 1976: 41) ที่กล่าวว่า " การศึกษาในปัจจุบันเน้นในเรื่องของการให้บุคคลได้รู้จักตนเอง ได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จอันดี ส่วนหนึ่งมาจากความช่วยเหลือในการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหา จากครู หรือเพื่อน ฯลฯ"

สำหรับประเด็นที่ว่าผู้สอนกับผู้เรียนควรร่วมกันสร้างเกณฑ์และจัดทำแบบฟอร์มการประเมินผลการเรียน" โดยค่าเฉลี่ยของนักศึกษา ($\bar{X} = 3.755$) ซึ่งจัดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของครู ($\bar{X} = 3.482$) ซึ่งจัดอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากครูมีภารกิจในการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่ หลายด้าน เช่น การสอนหนังสือ การบริหารงานทั่วไป ฯลฯ ซึ่งงานแต่ละด้านทำให้ครูเกือบไม่มีเวลาพักผ่อน ครูจึงเห็นด้วยครูกับการจัดทำแบบฟอร์มการประเมินผลปานกลางเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงการศึกษาความคิดเห็นในหลักการของนักการศึกษา ผู้ใหญ่ ดังนั้นผลที่ได้จึง เป็นความรู้พื้นฐานที่ควรนำไปสู่การวิจัย ด้านภาคปฏิบัติต่อไป หรือเป็นข้อคิด ในการจัดการ เรียนการสอนนักศึกษายุ่งใหญ่ในทุกระดับต่อไป ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะต่อกรมการศึกษานอกโรงเรียน

1. กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดฝึกอบรมและสัมมนาผู้สอน นักศึกษา ผู้ใหญ่ เกี่ยวกับแนวความคิด เรื่องการ เรียนด้วยการนำตนเอง ทั้งด้านการวิเคราะห์ความต้องการ ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการ เรียน ด้านการวางแผนการเรียน ด้านการแสวงหาแหล่งวิทยาการ และด้านการประเมินผล
2. กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรกำหนดกระบวนการเรียน ด้วยการนำ ตนเองไว้ในหลักสูตรทุกระดับอย่างชัดเจน
3. ในการดำเนินการฝึกผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ เกี่ยวกับการ เรียนด้วยการนำ ตนเอง จำเป็นต้องปรับระบบอื่นให้สอดคล้องด้วย เช่น การวัดผล การจัดชั้นเรียน ตารางการเรียน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะต่อโรงเรียนผู้ใหญ่

1. ผู้สอนให้ความสนใจและนำหลักการนี้ไปฝึกกับผู้เรียน
2. ผู้สอนควรสร้างความ เข้าใจ เกี่ยวกับวิธีการ เรียนด้วยการนำตนเองที่ ถูกต้องแก่นักศึกษายุ่งใหญ่

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนการสอน เกี่ยวกับการ เรียน ด้วยการนำตนเองกับผลสัมฤทธิ์ตามวิธีสอนอื่น ๆ ของนักศึกษายุ่งใหญ่ทุกระดับ
2. ควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของรายวิชาอื่น ๆ กับวิธีการ เรียนด้วยการนำตนเอง